

SVA-PM 2 Effektmål

Fokus Hagsätra Rågsved – Etapp Bjursätragatan

Version 1, 2020-03-13

stockholm.se

Stockholms
stad

Inledning

I enlighet med uppdrag i stadens budget påbörjades under hösten 2016 områdesplaneringen för Hagsätra och Rågsved. Stadsdelarna har utretts för nybyggnation om minst 3000 bostäder och är utpekade områden för stadsutveckling med särskilt fokus på social hållbarhet. Hagsätra Rågsved är i Översiktsplanen ett fokusområde dit satsningar ska riktas. En gemensam målbild som genomsyra hela stadsutvecklingsprocessen inom Fokus Hagsätra Rågsved presenteras på nästa sida.

En områdesanalys av Rågsved som stadsdel har genomförts av exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. Analysen bygger dels på de utredningar och dialoger som genomförts inom ramen för stadsutvecklingsprojektet Fokus Hagsätra Rågsved och dels på stadsdelsförvaltningens sammanställning av socialt värdeskapande i Rågsved som bland annat presenterar statistik för området. Effektmålen som beskrivs i detta dokument är formulerade med utgångspunkt i de behov som identifierats i områdesanalys, i synnerhet för etappen Bjursätragatan.

SVA-modellen

Stockholms stad har tagit fram en pilotmodell för socialt värdeskapande analys (SVA) som på sikt ska användas i stadens samtliga stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa att alla projekt är socialt värdeskapande. Modellen bygger på att staden tar fram en nulägesanalys som kartlägger de sociala värdena som finns eller saknas inom projektområdet. Analysen utgår utifrån översiktsplanens fyra stadsbyggnadsmål. I SVA-modellen ställs utifrån varje stadsbyggnadsmål ett antal frågor för att analysera huruvida målet går att uppnå inom ett specifikt område. Denna analys är sedan utgångspunkt vid formulering av effektmål som definierar hur ett projekt ska bidra till att öka de sociala värdena. Effektmålen formuleras övergripande för respektive etapp i Fokus Hagsätra Rågsved för att sen i varje detaljplan preciseras till konkreta projektmål av byggaktören.

Syfte med effektmålen

Effektmålen för etapp Bjursätragatan ska fungera som ett underlag vid detaljplanering. Målen är formulerade på en etappövergripande nivå och alla projekt inom etappen ska bidra till effektmålen. Vid markanvisning inom etappen biläggs sedan effektmålen till markanvisningsavtalet. Under planprocessen ska alla byggaktörer specificera de åtgärder som aktören vidtar för att bidra till effektmålen genom formulering av konkreta projektmål. Respektive byggaktörs projektmål sammanställs i ett SVA-PM som biläggs som krav vid överenskommelse om exploatering med aktören.

Målbild för Fokus Hagsätra Rågsved

Stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och stadsdelsförvaltningen har tagit fram tre övergripande mål som ska vara vägledande för allt arbete med Fokus Hagsätra Rågsved. Målen beskrivs nedan.

Hagsätra och Rågsved är levande stadsdelar som utvecklas utifrån lokala förutsättningar

Stadsdelarna erbjuder platsspecifika stadskvaliteter, ett varierat bostadsutbud, arbetsplatser och god tillgång till service och kommunikationer. Områdets mötesplatser är identitetsskapande och präglas av öppenhet, trygghet och gemenskap. Det finns ett rikt aktivitetsutbud för alla, vilket möjliggör möten mellan människor.

Boende och verksamma är delaktiga och engagerade i området

Delaktighet och dialog utgör grunden för kunskapsinhämtning och skapar lokal förankring för områdesförnyelsen. Boende är engagerade i sitt närområde och det finns goda förutsättningar för en positiv identifiering med Hagsätra och Rågsved.

Boende och besökare upplever ökad närhet mellan stadsdelarna och omgivningen

Det finns en fysisk och mental närhet mellan Hagsätra, Rågsved samt omgivande stadsdelar och naturområden. Centrala Hagsätra är tydligare sammanlänkad med Ormkärr och Örby, medan Rågsved har en tydligare koppling mot Högdalen.

Effektmål för Bjursätragatan

Nedan presenteras de effektmål som tagits fram för etapp Bjursätragatan. Efter effektmålen presenteras och sammanfattas viktiga utgångspunkter inför fortsatt arbete från områdesanalysen för Rågsved, som ligger till grund för framtagandet av effektmålen.

Effektmålen är framtagna med den övergripande målbilden för Fokus Hagsätra Rågsved som bakgrund samt utifrån Översiktsplanens stadsbyggnadsmål. Effektmålen gäller för hela etappområdet och är formulerade på ett mer generellt plan. Utifrån effektmålen ska respektive byggaktör formulera mer konkreta projektmål som biläggs som krav i avtalet om överenskommelse om exploatering.

För etapp Bjursätragatan har följande effektmål tagits fram:

1. I Rågsved finns ett varierat, prisrimligt och innovativt utbud av bostäder för livets alla faser för nuvarande och framtida Rågsvedsbor.
2. Fler Rågsvedsbor har kommit närmre arbetsmarknaden.
3. Rågsved har ett nätverk av gröna promenader som knyter samman stadsdelens gröna rum. Det är lätt att hitta till Rågsveds parker och Rågsveds naturreservat.
4. Bjursätragatan har en mänsklig skala och gaturummet uppmuntrar till vistelse, möten och hållbara färd sätt. Gång- och cykelvägnät är orienterbart, överblickbart och trafiksäkert vilket bidrar till att stadsdelen är trygg och välintegrerad med omgivningen.
5. I Rågsved finns tillräcklig kvalitativ yta som uppmuntrar till möten, spontanaktivitet och idrott.
6. Gränssnittet mellan offentligt och privat mark är utformade med omsorg och bidrar till det offentliga rummet.
7. Rågsveds utemiljöer är jämställda och används på lika villkor av flickor och pojkar, kvinnor och män och icke-binära.
8. Det är tryggt och enkelt att ta sig till de kollektiva färdmedlen.
9. Bjursätragatan med omgivningen erbjuder en säker och hälsosam miljö som är anpassat till ett varmare och mer nederbördsrikt klimat och som värnar om den biologiska mångfalden.
10. Rågsved är en stadsdel där det är enkelt att ha en miljövänlig och ekologisk hållbar livsstil. Stadsutvecklingen är hållbar och resurseffektiv samt genomsyras av innovativa lösningar med hög ambitionsnivå.

Viktiga utgångspunkter för fortsatt arbete – Socioekonomiska faktorer

Eftersom den demografiska sammansättningen i ett område kan påverka sociala värden och möjligheten till socialt värdeskapande processer är det viktigt att fortsatt arbeta mot bakgrund till det socioekonomiska nuläget i Rågsved.

Analyser av demografisk statistik som stadsdelen genomfört inom ramen för stadsdelsförvaltningens lokala utvecklingsprogram visar att de socioekonomiska indikatorerna beskriva i statistiken ovan inom Rågsved inte följer en är lika positiv utveckling som inom andra stadsdelar med likartat utgångsläge (Lokalt utvecklings-program för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds-område). Tillexempel är socioekonomiska indikatorer så som medelinkomst och valdeltagande lägre i Rågsved än genomsnittet i Stockholm. Indikatorer för välfärd så som utbildningsnivå är också lägre i kombination med att ohälsotoalet, mottagare av ekonomiskt bistånd och öppna arbetslösheten är högre. Andel personer med utländsk bakgrund är också högre än genomsnittet i Stockholms stadsdelar. Sammanfattningsvis i statistiken så är Rågsved en socioekonomiskt svagare stadsdel jämfört med Enskede-Årsta-Vantörs förvaltningsområde i stort, men även jämfört med genomsnittliga värden för hela Stockholms stad.

Områdesanalysen visar att de boende har god kännedom om vilka kvaliteter och utmaningar som finns i stadsdelen. Stadsdelsförvaltningen lyfter samtidigt (Lokalt utvecklings-program för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnds-område) att de i sin dagliga verksamhet upplever att personer i socioekonomiskt svaga områden inom Enskede-Årsta-Vantör som Rågsved generellt tenderar ha lägre tillit till kommun och myndigheter. Detta är extra viktigt att tänka på som utgångsläge för dialog och inkludering i stadsutvecklingsprocessen och som förutsättning vid uppmaning till att ökad delaktighet. Då staden har för avsikt att arbeta med former av deltagande och informationsspridning för att utveckla Rågsved utifrån ett lokalt perspektiv ska lokalt engagemang tillvaratas och stimulera till delaktighet inom Fokus Hagsätra Rågsved.

Viktiga utgångspunkter för fortsatt arbete – En växande stad

Utifrån statistik om bostadsbeståndet i Rågsved finns det i stadsdelen en brist på dels små bostäder (1 rok) samt stora bostäder (5 rok och större). Området domineras kraftigt av hyresrätter och flerbostadshus vilket innebär att fler bostadsrätter och bostadsformer skulle balansera beståndet. Medelinkomsten i området tyder på att det finns anledning att arbeta med bostäder för olika inkomstgrupper. Tillkommande bostadsbebyggelse ska beakta dagens bostadsbehov av attraktiva, prisvärda och varierade boendeformer för att förhindra trångboddhet och segregation samt öka möjligheterna för de boende inom Rågsved att göra en bostadskarriär inom stadsdelen när familj- och livssituationen förändras. Socioekonomiskt svagare grupper ska kunna bo kvar i stadsdelen när den utvecklas och förtätas samtidigt som tillkommande bebyggelse ska locka nya boende.

Med hänsyn till den tillökning av bostäder som planeras inom ramen för Fokus Hagsätra Rågsved behöver goda skol- och förskollägen planeras in där aspekter som trygghet arbetas in tidigt. Skolorna ska bidra till Rågsveds stolthet och identitet samt önskvärt är att de ska kunna fungera som en mötesplats för stadens invånare. Nya skolor och förskolor som tillkommer eller byggs ut bör också hjälpa till att lyfta området och värna om att ha en god inre som yttre skolmiljö med tillgång till kvalitativa som kvantitativa utomhusytor.

Samlingsplatser för ungdomar och unga vuxna behövs i Rågsved, både inomhus men även i det offentliga rummet. Att bevara och utveckla den befintliga ungdomsverksamheten i Rågsved, och säkerställa att mötesplatser för unga vuxna tillskapas utöver idrottsliga och musikaliska sammanhang bör vara en utgångspunkt. Likaså finns det ett rikt föreningsliv i Rågsved och större neutrala samlingsplatser samt tillfälliga evenemangsplatser skulle kunna stärka samverkan inom det civila samhället och förutsättningarna för kultur och evenemang att växa.

Centrumutbudet behöver utvecklas och ett behov av en utökning av välfungerad service är tydlig utifrån genomförda dialoger. Fler verksamheter (service, kultur) och affärer skulle underlätta kombinationen av arbetsliv och vardagsliv samt tillföra liv och arbetsplatser till Rågsved. En mer levande central miljö i Rågsved skulle även tillföra trygghet och kvalitet till de boende samtidigt som det skulle stärka sambandet mellan närliggande stadsdelar genom att skapa målpunkter i Rågsved. Vid en utveckling av Rågsvedsvägen till en stadsgata skulle ett tillkommande utbud av exempelvis kulturverksamheter, lokal handel och restauranger kunna bli en målpunkt för både Rågsvedsbor men även få ett större lokalt upptagningsområde.

Viktiga utgångspunkter för fortsatt arbete – En sammanhängande stad

I kommande arbete med stadsutveckling i Rågsved är det viktigt att arbeta med att minska mentala och fysiska barriärer inom stadsdelen och mot andra stadsdelar samt att arbeta strategiskt kring utvecklingen av huvudgatorna Bjursätragatan och Rågsvedsvägen. Vidare är det viktigt att arbeta med att stärka det i Översiktsplanen utpekade strategiska sambandet Rågsved-Högdalen-Bandhagen men även kopplingen mellan Hagsätra och Rågsved.

Huvudgator, lokalgator och centrumområden ska i utvecklas så att de upplevs som trygga och levande samt komplettera de trafikseparerade park- och grönstråken så att antalet baksidor och ödslighet minimeras. Åtgärder som stärker gång- och cykelnätet i stadsdelen samt skapar överblickbarhet och längre siktlinjer mellan allmän och privat mark, ska prioriteras.

Ny bebyggelse ska tydligt utformas med entréer och publika funktioner mot huvudgatorna. Inrättande av nya mötesplatser ska placeras strategiskt i syfte att i möjligaste mån bidra till att levandegöra platser och stråk. Parkeringar och större gaturum som upplevs öde ska undersökas för bebyggelse.

Möjligheterna att skapa en regional eller nationell mötesplats i Rågsved som lockar människor från övriga Stockholm och på så vis skapar liv och rörelse i stadsdelen, exempelvis något med anknytning till musik- och kulturarvet ska uppmuntras.

Stadsutvecklingen ska ge möjlighet för unga tjejer att påverka stadsbyggnadsprojekt i syfte att med utgångspunkt i lokal kännedom om förhållandena på platsen och de unga tjejernas behov, skapa nya attraktiva mötesplatser

Viktiga utgångspunkter för fortsatt arbete – God offentlig miljö

Slutsatser utifrån områdesanalysen är att det viktigt att utveckla utemiljöerna och tillskapa fler kvalitativa park- och naturområden. Gränser mellan offentlig och privat mark måste i framtiden utformas med omsorg och ökad tydlighet avseende gränsdragningar mellan offentligt/privat.

Möjligheten till idrott, friytor och spontanidrott i Rågsved ska bevaras och om möjligt förbättras, i relation till den planerade befolkningsutvecklingen. Ett trygghet- och jämställdhetsperspektiv (både faktisk och upplevd trygghet) ska synliggöras i utvecklingen av park- och idrottsytor samt den offentliga miljön och ska värna om olika grupper i samhället.

Centrums kvaliteter bör vara utgångspunkt för centrumområdets utveckling. Analysen visar att det finns ett uttryckt behov av att boende vill ha utökad service i centrum. Tillskapandet av nya verksamhetslokaler, möteslokaler samt fler bostäder skulle kunna ge ett ökat underlag för kommunal och kommersiell service. Tillskapandet av mötesplatser och lokaler för både föreningar och privatpersoner, med rimliga lokalkostnader, och anpassade efter de lokala behoven, är önskvärt.

Platser och miljöer ska utvecklas med stor respekt för lokal musik- och konsthistoria och om möjligt även inkludera boende i olika åldrar i Rågsved för att fånga platsens kulturella och sociala värden. Projektet inom Fokus Hagsätra Rågsved bör arbeta med goda exempel och positiva nyheter i sin externa kommunikation för att lyfta fram och nyansera bilden av Rågsved och de boendekvaliteter som återfinns inom stadsdelen.

Viktiga utgångspunkter för fortsatt arbete – En klimatsmart och tålig stad

Inför framtida arbete behöver kollektivtrafiknoden med tunnelbanan och busstorget ses utifrån ett helhetsperspektiv. I utvecklingen av centrum ska platsen utformas med möjlighet till snabba byten, trygga stråk samt service för att underlätta för de boende och verksamma att ta del av ett transporteffektivt resande. Den nya stadsutvecklingen ska inte omöjliggöra för en framtida utbyggnad av pendeltåget eller tunnelbanestationen och ska främja hållbart och resurseffektivt resande.

Utvecklingen och bebyggelsen i Rågsved ska särskilt anpassas till ett förändrat klimat och mikroklimat i syfte att skapa levande stadsmiljöer. Stadsutvecklingen ska ske utifrån ett perspektiv som har fokus på effektiv markanvändning och som främjar flexibla lösningar som förenklar att leva ett klimatsmart liv. Den offentliga miljön ska anpassas och utformas i syfte att öka kapaciteten för temperaturreglering, samt omhändertagande av skyfalls- och dagvatten.